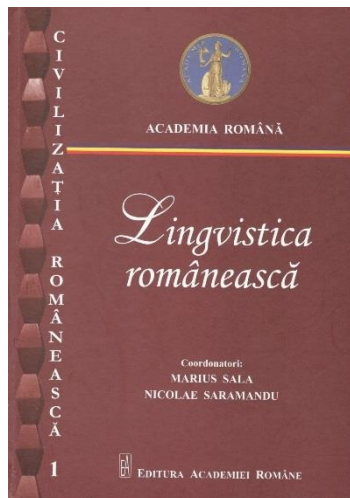

Lingvistica românească, coord. Marius Sala și Nicolae Saramandu, Editura Academiei Române, Colecția Civilizația românească, vol. I, București, 2018, 720 de pagini (Claudia Dragomir Drăghici)

Volumul *Lingvistica românească* reprezintă o lucrare amplă care cuprinde contribuții de limbă română din ultima sută de ani prezentate cronologic. Structurarea lucrării s-a realizat cu rigurozitate, având în vedere o compartimentare detaliată a cercetărilor de limbă, cu evidențierea structurii latine a limbii române și a substratului ei autohton. Capitolele corespund domeniilor lingvistice de cercetare românească. Cercetările numeroase ne pun în dificultatea de a alege unele dintre ele.

1. În capitolul *Limba română. Limbă romanică*, Marius Sala surprinde notațiile savantului Alf Lombard asupra unei bune cunoașteri a limbii române în spațiul lingvistic romanic, limba română constituind, în accepțiunea savantului suedez, o bună comparație privind evoluția limbilor romanice și explicarea unor fenomene lingvistice comune. Lingvistul român pornește în analiză de la *Principiile metodologice pentru istoria limbii române*, prezintă apoi *Condițiile socioculturale în care a apărut și a evoluat limba română*, continuând cu *Specificul limbii române ca limbă romanică*, întărind prin exemplele oferite romanitatea limbii române.

2. *Istoria limbii române* a fost împărțită în mai multe perioade: *Perioada veche* (analizată de Oana Uță Bărbulescu și Dana – Mihaela Zamfir) cuprinde *epoca anterioară Școlii Ardelene, epoca Școlii Ardelene și eclecticismul* celei de-a doua jumătăți a sec. al XIX-lea. Întâlnim abordate diferite probleme lingvistice specifice perioadei vechi: clasificarea genealogică a limbii române, contactul lingvistic și influențele exercitate asupra limbii române, adaptarea împrumuturilor, variația lingvistică, problema substratului, a superstratului și a adstraturilor, dar și a unor legi fonetice și accidente fonetice. *Perioada modernă* este analizată de Gabriela Stoica care surprinde formația multilaterală și nu strict lingvistică a cercetătorilor, sugerând o deschidere spre domenii umaniste interconectate. Astfel, autoarea investighează Școli lingvistice de la București, Cluj, Iași sau Cernăuți, fundamentale pentru evoluția cercetării noastre lingvistice. *Perioada contemporană*, analizată de Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, este marcată de sincronizarea cercetărilor românești cu evoluțiile produse în domeniul lingvisticii istorice din Occident: sinteze de istoria limbii, studii asupra diverselor domenii ale structurii limbii, care sunt atât lucrări colective (Al. Rosetti, B. Cazacu și I. Coteanu, de Florica Dimitrescu sau Gabriel Pană-Dindelegan), cât și de autor (G. Ivănescu, Al. Niculescu, Al. Graur, I. Iordan etc.).

3. Capitolul rezervat *Cercetărilor românești privitoare la substratul limbii române* de Cătălina Vătășescu este concentra asupra comparației cu albaneza în general, dar și asupra domeniilor în care s-a exercitat influența substratului: lexic, gramatică, fonetică.

4. Un capitol special îl reprezintă *Istoria limbii române literare* coordonat de Maria Stanciu Istrate și Emanuela Timotin. Autoarele realizează un scurt istoric al modernizării românei literare înainte și după prima reformă ortografică (1881), plecând de la dorința comună de unificare a limbii române literare a cărturarilor români. Sunt evidențiate unele probleme ale limbii române literare legate de procesul de constituire, datare, bază dialectală, variante regionale, neologisme, probleme dezbătute de L. Onu, Al. Rosetti, B. Cazacu, Moses Gaster, E. Petrovici, B.P. Hasdeu, Ov. Densusianu, P.V. Haneș, I. Coteanu, D. Macrea etc.

5. Istoricul *Filologiei* este realizat de Al. Mareș care leagă începuturile filologiei românești de apariția Noului Testament de la Bălgrad (1648), notând manifestările importante din acest domeniu. T. Cipariu este considerat întemeietorul filologiei românești prin bogata activitate de editare a textelor vechi alături de A. Pumnul, Ioan Bogdan etc., lingvistul N. Drăganu luând poziție împotriva reproducerii textelor vechi prin translație. În a doua jumătate a secolului al XX-lea, apar numeroase ediții de texte și studii rezervate problemelor de *critică textuală*. Acum apar lucrările cronicarilor moldoveni îngrijite de I. Iordan sau L. Onu, texte vechi importante pentru filologia românească în 3 volume de *Studii de limbă literară și filologie* (1969, 1972, 1974), culegerea de studii *Cele mai vechi texte românești. Contribuții filologice și lingvistice* (1982) coord. I. Gheție, studii care au rezolvat unele probleme de datare, localizare și filiație a textelor românești din sec. al XVI-lea. Este semnalată ediția amplă, *Monumenta linguae Dacoromanorum*, care reproduce Biblia de la București, alături de două versiuni manuscrise din ultima jumătate a secolului al XVII-lea (volumele apărute între 1988 și 1997 au fost coordonate de Paul și Elsa Miron, Al. Andriescu și V. Arvinte). Cu toate că textele sunt reproduse în *transcriere interpretativă*, se găsesc și soluții aparținând *transliterației*. Contribuții privind literatura veche se regăsesc și în volumele lui G. Mihăilă din 1972, 1979 și 1980. Nu lipsesc nici referințele unor cercetători străini precum *Glosarul român-latin* al istoricului dalmat Ioannes Lucius tipări la Amsterdam în 1666 și publicat de C. Dima-Drăgan în 1974 sau ale lingvistului italian G. Picillo, care editează scrierile în limba română ale misionarilor italieni. În secolul al XXI-lea sunt amintite contribuțiile lui Al. Mareș prin publicarea unor texte populare religioase și istorice vechi (secolele al XVI-lea–al XVIII-lea) sau continuarea proiectului *Monumenta linguae Dacoromanorum* între 2004 și 2015, din 2014 coordonator este Eugen Munteanu, acum tipărindu-se cvasimajoritatea textelor biblice. Se regăsesc metode privind datarea textelor românești vechi, precum și procedee de reproducere a textului în alfabet original, transliterație, transcriere fonetică interpretativă, sau, mai nou, *metoda fonologică de interpretare a grafiei*.

6. Studiul despre *Gramatică* este semnat de Raluca Brăescu, Blanca Croitoru, Andreea Dinică, Adina Dragomirescu, Mihaela Gheorghe, Dana Manea, Margareta Manu Magda, Isabela Nedelcu, Al. Nicolae, Irina Nicula Paraschiv, Gabriela Pană Dindelegan, Camelia Stan, Andra Vasilescu, Rodica Zafiu, putând fi identificate 4 etape

ce corespund perioadelor: 1757-1880, 1880-1949, 1949-1989 și ultima, cea după 1989 și până în prezent. *Prima etapă* cuprinde 3 perioade: prima perioadă între 1757 și 1800 cuprinde gramatici redactate în română, scrisă cu alfabet chirilic sau de tranziție, câteva gramatici în latină, în germană și una în rusă. Este menționată prima gramatică tipărită a limbii române realizată de Samuil Micu și Gh. Șincai (Viena, 1780, Buda, 1805) redactată în limba latină, în care accentul cade pe morfologie, susținându-se existența cazului ablativ cu scopul sublinierii latinității limbii române. În această perioadă, gramaticile au contribuit la crearea terminologiei gramaticale prin calcuri și adaptări ale termenilor grecești, latini sau slavoni realizate după greacă sau latină, apoi prin împrumuturi neologice; a doua perioadă , 1800-1850, este marcată de *Gramatica* lui I. Heliade- Rădulescu (1828) care reprezintă modernizarea limbii române în variantă scrisă, având drept model gramatici franțuzești. Gramaticile din perioada 1850-1880 sunt în principal texte școlare și manuale destinate învățării limbii române de către străini. Remarcăm scrierile lui T. Cipariu, care leagă permanent româna la sursa latină, dezvoltând gramatica ca disciplină științifică prin apelarea la reconstrucție istorică și comparatism. *A doua etapă* este reprezentată de perioada 1880-1949 și cuprinde două intervale 1880-1900 și 1900-1949. În intervalul 1880-1900 sunt semnificative contribuțiile unor personalități precum A. Lambrior, H. Tiktin sau Al. Philippide, atât prin perspectivele largi de analiză și descriere a limbii române, cât și prin preocupările pentru latura normativă și didactică a limbii. Intervalul 1900-1949 este caracterizat prin apariția unor lucrări științifice și didactice: I.-A. Candrea cu gramatica limbii române scrisă în franceză, gramatica romaniștilor Kr. Sandfeld și Hedvig Olsen, redactată în franceză, gramaticile lui Al. Rosetti, J. Byck, S. Pușcariu etc. care normează și interpretează faptele de limbă. *A treia etapă* 1949-1989 este împărțită în mai multe intervale, fiind dominată de sincronizarea gramaticilor tradiționale cu cele internaționale, de cercetări orientate spre realizarea Gramaticii Academiei, de gramaticile structurale ale lui I. Coteanu, Guțu-Romalo, I. Iordan etc., și gramaticile generative ale lui Em. Vasiliu, Sanda Galopenția- Eretescu etc. *A patra etapă*, cea de după 1989, este marcată de dicționare de terminologie lingvistică și enciclopedii, de lucrări generale de gramatică: GALR (2005), coord. Guțu- Romalo și GBLR (2010 / 2016), coord. Pană Dindelegan. Lucrarea *The Grammar of Romanian* (2013), editor Pană Dindelegan și Martin Maiden, consultant, este o descriere modernă în terminologie, concepție și structură a românei actuale standard. De remarcat două lucrări colective internaționale care manifestă interes față de gramatica românei: Maiden, Smith și Ledgeway (ed.), 2010 și Ledgeway și Maiden (ed.), 2016 sau lucrări de autor care continuă tradiția anterioară: I. Diaconescu, Mioara Avram, Corneliu Dimitriu etc.

7. Capitolul rezervat *Lexicografiei și lexicologiei* este semnat pentru *lexicografie* de Monica Mihaela Busuioc, iar pentru *lexicologie* de Monica Mihaela Busuioc, Nicoleta Mihai, Al. Anghelina. În istoria *lexicografiei* românești sunt identificate 5 etape: *prima* de la începuturi până în 1825, când apare *Lexiconul de la*

Buda, a doua până în 1870, când este publicat *Dicționarul etimologic* al lui A. Cihac, a treia etapă până în 1949, când se reia redactarea *Dicționarului Academiei*, a patra până în 2010, când se încheie redactarea DA, iar ultima este *etapa actuală*, când s-a hotărât reluarea primei părți a DA. Se disting lucrări lexicografice unilingve, bilingve sau plurilingve, lucrări academice și neacademice. Cele mai importante contribuții de *lexicologie* menționate apar la sfârșitul secolului al XVIII-lea, odată cu reprezentanții Școlii Ardelene, apoi ai Junimii, pentru ca la sfârșitul secolului al XIX-lea să apară deja lingviști de profesie: A. de Cirac, Al. Philippide, L. Șăineanu etc. O idee originală a lui Ov. Densusianu a fost să demonstreze că viața pastorală constituie un mijloc de circulație a cuvintelor dintr-o limbă în alta. Lingvistul care a reușit să îmbine calitățile de lexicograf cu cele de lexicolog a fost Sextil Pușcariu, care consideră că una dintre cauzele pătrunderii neologismului în limbă este polisemia termenilor vechi din limbă. Aspecte generale ale vocabularului sunt dezbătute în reviste de specialitate, dar și în lucrări de lexicologie cu caracter teoretic privind: sinonimia, antonimia, împrumutul lexical, terminologia, cercetarea statistică etc. aparținând unor lingviști consacrați: I. Coteanu, Narcisa Forăscu, Bidu-Vrănceanu, Th. Hristea etc.

8. Victor Celac și Cristian Moroianu semnează capitolul de *Etimologie* în care realizează o istorie a cercetărilor etimologice românești, menționând exigențele lui Hasdeu (valabile și azi), care trebuie respectate de cercetătorii-etimologi, precum și preocupările din perioada interbelică ale diferitelor școli lingvistice de la Iași, București, Cluj pentru cercetarea originii cuvintelor. Cercetătorii amintesc de conceptul de *etimologie multiplă* care a fost introdus în lingvistică de Al. Graur, în timp ce *etimologia multiplă mixtă* rezolvă dificultatea deciziei între un cuvânt moștenit sau format pe teren românesc. Este menționat rolul important al geografiei lingvistice, atrăgându-se atenția asupra unor greșeli de transcriere sau de tipar apărute ca urmare a unor literarizări greșite. *Dicționarul etimologic al limbii române* (CDER) al lui Al. Ciorănescu este impresionant ca dimensiune și conține o documentare bibliografică minuțioasă, fiind singurul dicționar integral din lexicografia etimologică românească. *Dicționarul etimologic al limbii române* (DELR) apropie cercetarea etimologică românească de abordările moderne europene.

9. Carmen Mîrzea Vasile prezintă în capitolul *Formarea cuvintelor*, pe de o parte evoluția elementelor care țin de formarea cuvintelor în gramatici, iar pe de altă parte, prezintă cronologic lucrări importante în domeniu, volume de autor (N. Drăganu, Al. Graur, Cristina Florescu, Mariana Vârlan), lucrări academice (SMFC I-VI, 1959-2972; FCLR I-III, 1970-1989, FCLR IV, 2015; FCLRV, 2007), articole sau capitol sinteză în lexicoane sau enciclopedii din țară sau străinătate: revista *Probus*, (Grossmann, 2012), ELR, 2001, etc.

10. Capitolul de *Fonetică și fonologie* este semnat de Adrian Turculeț care analizează istoric pronunțarea românească în gramatici, cercetări de fonetică descriptivă, fonetică experimentală, fonologie (fonologia românească se încadrează în direcția

funcționalistă a Școlii de la Praga). De altfel, sunt prezentați foneticienii români din prima generație : Al. Philippide, Pușcariu, Al. Rosetti, E. Petrovici, alături de cei doi mari foneticieni din a doua jumătate a secolului al XX-lea: A. Avram și Em. Vasiliu.

11. Capitolul de *Dialectologie* este structurat în 4 părți. În *prima parte*, N. Saramandu face primele *mențiuni privind deosebirile dialectale în cadrul limbii române*. În *parte a doua*, Maria Marin, Iulia Mărgărit, Victorela Neagoș și Daniela Răuțu prezintă cercetări științifice de dialectologie română privind *repartiția dialectală a dacoromânei, monografii și studii dialectale, texte dialectale, glosare și dicționare dialectale, graiuri dacoromâne vorbite în medii aloglote*, printre cele mai de seamă amintim: *Atlasul* din 1909 (WLAD) publicat de G. Weigand care a pus bazele dialectologiei științifice în România, monografia din 1905 a lui Iosif Popovici, care îmbunătățește sistemul de transcriere , studiul onomasiologic din 1928 al lui Sever Pop care subliniază bogăția derivatelor ca mijloc de creativitate lingvistică, monografiile consacrate foneticii / fonologiei, *Tratatul de dialectologie* din 1984, coord. Valeriu Rusu, prima monografie de dialectologie istorică din 1974, realizată de I. Gheție și Al. Mareș (autorii și-au propus să stabilească configurația dialectală a dacoromânei în secolul al XVI-lea), istoria graiurilor a lui G. Ivănescu din 1980, studii monografice (1980) asupra sintaxei graiurilor dacoromâne aparținând Sabinei Teiuș și Magdalenei Vulpe etc. Odată cu înființarea după 1949 a institutelor de cercetare ale Academiei la București, Iași, Cluj-Napoca, au fost elaborate atlase lingvistice regionale, arhive și colecții de texte. O contribuție importantă a avut-o B. Cazacu care a format un colectiv în jurul AFLR, împreună cu care a elaborat studii de dialectologie și colecții de documente dialectale. N. Saramandu și Manuela Nevaci prezintă în *partea a treia* principalele atlase lingvistice românești: WLAD (1909) de G. Weigand sau ALR I (Sever Pop) și II (E. Petrovici), care aparțin Școlii lingvistice de la Cluj. Partea a patra, *Dialectologie română sud-dunăreană*, este realizată de N. Saramandu și Manuela Nevaci și cuprinde studii despre aromâni / aromână, studii ale dialectelor românești, alături de numeroase dicționare.

12. Adrian Rezeanu abordează în capitolul despre *Onomastică* două mari categorii: *antroponimia* și *toponimia*. Preocupările antroponomaștilor au urmărit pe de o parte „analiza sensului numelor proprii”, iar pe de altă parte „analiza structurilor derivate și compuse” din perspectivă diacronică. Sunt evidențiate contribuțiile lui Șt. Pașcă, ale Elenei Ciobanu etc. În privința toponimiei, preocupările cercetătorilor au pornit de la geneza numelor de locuri, care presupune legătura dintre numele proprii cu toponimul primar implicat în procesul de extensiune derivațională. În acest sens, sunt amintite lucrările lui N. Drăganu (1933) și I. Iordan (1963) sau altele publicate în reviste de specialitate. În ultimii ani, s-a demarcat ca disciplină autonomă urbanonimia, ca ramură a toponimiei specifică spațiului urban, prin studiile lui A. Rezeanu sau Oliviu Felecan.

13. În capitolul *Ortografie, ortoepie și punctuație*, Cristiana Aranghelovici și Ioana Vintilă-Rădulescu analizează pe rând cele trei domenii. Problemele *ortografiei* au fost dezbătute din perspectiva principiului fonetic în diferite reforme ortografice din

1904, 1932, 1953/1954 finalizate în dicționare (1953) sau îndreptare (1960, 1965), urmate de cele două ediții DOOM (1982, 2005), reforma ortografică din 1993 sau de recomandări privind elaborarea documentelor în format electronic (2006). Preocupări legate de *ortoepia* limbii române au manifestat S. Pușcariu și T.A.Naum (1963), autorii constatând lipsa de precizie a ortoepiei, apoi Fulvia Ciobanu și Lidia Sfârlea (1970) care consideră relativă concordanța dintre ortografie și ortoepie sau Em. Vasiliu, care subliniază faptul că scrierea românească nu redă fidel pronunțarea. Cea mai importantă lucrare despre relația dintre ortografie și ortoepie îi aparține Florei Șuteu (1976), în care sunt analizate consecințele fonetice ale aplicării sistemelor ortografice româno-latine etc. Sunt prezente dicționare de pronunțare, al Florenței Sădeanu (1973/2000) sau cel al Anei Tătaru (1984/1999), în care autoarea folosește alfabetul fonetic internațional pentru a fi util nu numai românilor, ci și străinilor. În domeniul punctuației, lucrările românești au un caracter normativ și/sau practic. Normele de punctuație din 1956 sunt în vigoare, dar insuficiente pentru realitățile contemporane. De remarcat ÎOOP ajuns la a V-a ediție sau lucrarea cu caracter practic a lui Sergiu Drincu (1983), manualul Mirelei Borchin (2005/2007) sau capitolul din GALR 2008 al Camelinei Stan.

14. Următorul capitol *Locul limbii române între limbile romanice* este structurat în 3 părți. În *prima parte* sunt prezentate studiile de ansamblu, de către Ioana Vintilă-Rădulescu, privitoare la poziția limbii române în cadrul României și în relație cu alte limbi romanice. Este menționată poziția lui E. Coșeriu, potrivit căreia româna are cele mai multe conservări comune cu italiana, româna dezvoltându-se constant sub influența latinei clasice, dar și de excentricitatea românei în sens geografic și lingvistic (A. Avram, 2007). În *partea a doua* sunt prezentate de către Ioana Vintilă-Rădulescu *Studiile comparative română-mai multe limbi romanice*, printre care amintim lucrarea consacrată adverbului a lui A. Chircu (2008), care a avut în vedere 7 limbi romanice (catalana, franceza, italiana, occitana, portugheza, spaniola, româna). *Partea a treia* cuprinde *Studiile comparative română – o singură limbă romanică*, fiind prezentate limbile romanice cu care s-a confruntat româna, în ordinea obișnuită de lingvistica romanică, de la est la vest (nu au fost incluse dalmata, dispărută, sau francoprovensala, controversată): *Prezentarea generală* (Ioana Vintilă-Rădulescu), *Româna și sarda* (Emanuela I. Dima), *Româna și italiana* (Antonia Ciolac), *Româna și varietățile retoromane* (Emanuela I. Dima), *Româna și franceza* (Nicoleta Petuhov), *Româna și occitana* (Dana Luminița Teleoacă), *Româna și spaniola* (Oana Stoica Dinu), *Româna și portugheza* (Irina Lupu), *Româna și catalana* (Dana Luminița Teleoacă).

15. Emil Ionescu identifică în demersul său de etapizare a *Teoriei limbii și lingvisticii generale* câteva perioade istorice specifice. Pentru *sfârșitul secolului al XIX-lea*, reflecții în lingvistica românească sunt întâlnite la Hasdeu (lui Hasdeu îi aparține principiul cuvintelor în identificarea genealogică a unei limbi), Șăineanu (încearcă să identifice raportul dintre limbă și gândire, dintre gramatică și logică) și Al. Philippide (analizează raportul de implicație dintre vorbirea ocazională, uzul și limba comună). În *prima jumătate a secolului al XX-lea* se remarcă contribuțiile lui Pușcariu (face distincția

dintre fonetică și fonologie, introduce conceptul de morfem etc.) și Al. Rosetti (analizează cuvintele prin latura lor fonetică, morfologică, semantică și sintactică). Pentru perioada postbelică, este semnalată contribuția erudită a lui Al. Graur prin lucrări care impun „gândirea structuralistă în comunități lingvistice românești”, cea a lui Sorin Stati, care oferă o imagine cuprinzătoare asupra sintaxei moderne, lucrarea din 1972 fiind o introducere în *structuralismul sintactic*. În *a doua jumătate a secolului al XX-lea* au manifestat preocupări pentru teoria limbajului Maria Manoliu Manea (1973), care prezintă cele mai clare expuneri ale istoriei, ale doctrinelor, ale metodelor, ale jargoanelor structuralismului în lingvistică, apoi Paul Miclău (1978) oferă o perspectivă semiotică asupra limbii, Em. Vasiliu introduce în circuitul românesc noțiunile semanticii logice, precum și teoria lumilor posibile (1978). În cei 60 de ani de cercetări, E. Coșeriu a influențat decisiv domeniul prezentat prin tripla distincție: sistem, normă, vorbire, prin legarea metodelor și principiilor de cercetare ale lingvisticii de metodele altor științe și găsirea unor corespondențe în curente și idei filosofice sau de cele 4 principii pe care E. Coșeriu le identifică în *pozitivismul lingvistic*: principiul atomismului, al substanței, al evoluției și principiul naturalist.

16. În capitolul despre *Stilistică*, Maria Cvasnî Cătănescu și Mihaela Mancaș realizează diferite secțiuni. Una este dedicată fondatorilor stilisticii moderne: D. Caracostea și T. Vianu, altă secțiune prezintă contribuția principalelor centre universitare, emblematic fiind volumul din 1966 *Studii de poetică*, editat de Centrul de Poetică de la București, precum și studiul interdisciplinar al lui Solomon Marcus, *Poetică matematică*. *Limbajul poetic* este reprezentat de studiile Mihaelei Mancaș, ale Ecaterinei Mihăilă, ale Rodicăi Zafiu etc. iar *stilistica prozei* de cele ale Mariei Cvasnî Cătănescu și ale Mihaelei Mancaș. Se observă o componentă translingvistică tot mai prezentă în studiile actuale de specialitate. După un istoric al studiilor despre *versificație*, este marcată perioada de apogeu de după 1960, în care crește interesul lingviștilor și al stilisticienilor pentru versificație: G. Tohăneanu, I. Funeriu, Vl. Streinu etc. Cercetările în domeniul *stilisticii funcționale* s-au intensificat în ultimele decenii prin caracterul interdisciplinar pe care-l abordează studiile recente.

17. Anabella-Gloria Niculescu-Gorpin surprinde în capitolul *Psiholingvistică și sociolingvistică* abordările interdisciplinare ale lingviștilor români. Reprezentativă pentru *psiholingvistică* este Tatiana Slama-Cazacu (1968), care definește obiectul de studiu al disciplinei drept relația dintre utilizatorul limbii (emițător sau receptor) și mesajul transmis, nerupându-l de context. *Sociolingvistica* românească este legată de dialectologie și stilistică (Boris Cazacu, 1978), dar și de identitate regională sau subculturi lingvistice (Marilena Tiugan). De altfel, după crearea cadrului teoretic de către Tatiana Slama-Cazacu, alte scrieri (M. Tiugan, 1977) surprind și alte fenomene specifice comunităților urbane și transferurilor bidirecționale dintre acestea sau fenomene de urbanizare a societății rurale, care conduc la schimbări lingvistice ori studii de *sociolingvistică școlară* (Mariana Ciolac, 1982) etc.

18. Abordarea cercetărilor de *Pragmatică și analiza discursului* a fost realizată de Mihaela-Viorica Constantinescu și de Liliana Ionescu-Ruxăndoiu. Astfel, studiile numeroase de *pragmatică* sunt împărțite în secțiuni precum: *sinteze* (Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, 2003, Rodica Amel, 2016), *nivelul microdiscursiv, analiza conversației, im/politețe, comunicarea la locul de muncă, conectori pragmatici, ironie și umor, pragmatica textului literar, interferențe pragmatică-analiza discursului, comunicare interculturală* etc. *Analiza discursului și argumentarea* beneficiază de numeroase studii și articole, în general despre discursul politic și publicistic aparținând Danielei Roventă-Frumușani (2005), Liane Pop (2000), Ancăi Măgureanu (2008), Mariane Tuțescu (1986) etc.

19. *Lingvistica computațională și lingvistica matematică* sunt prezentate de Ana-Maria Barbu, plecând de la studiile lui Solomon Marcus (1966,1970,1975). Autoarea analizează abordări noi în lingvistica matematică, menționând dicționare românești de concordanțe, contribuții la lexicologia și semantica lexicală, în fonetică și fonologie, în morfologie și sintaxă. De astfel, lingvistica computațională cunoaște noi direcții de informatizare a limbii române: analizoare probabilistice, recunoașterea vorbirii etc. care vor constitui studii viitoare.

20. Capitolul *Limba română ca limbă străină* (Ionuț Geană) prezintă scopurile diferite pentru care străinii studiază limba română: străinii care vor să studieze în limba română sau în România, străinii din afara granițelor țării care doresc să învețe limba română pentru scopuri diverse etc. Astfel, după 1960 au fost tipărite manuale și auxiliare didactice, articole și studii privind RLS pentru unul sau mai multe niveluri, interesul față de studierea limbii române ca limbă străină fiind în creștere.

Volumul *Lingvistica românească* reprezintă un real suport tuturor lingviștilor interesați și de alte domenii complementare inter- sau transdisciplinare domeniului de interes, prin lucrările de referință prezentate, prin îmbinarea diacroniei cu sincronia.